

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Dyddiad:	19 Medi 2024
Pwnc:	Diweddariad Archwilio Mewnol
Pennaeth Gwasanaeth:	Marc Jones Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 MarcJones@ynysmon.llyw.cymru
Awdur yr Adroddiad:	Marion Pryor Pennaeth Archwilio a Risg MarionPryor@ynysmon.llyw.cymru
Natur a Rheswm dros Adrodd: Mae Cylch Gorchwyl y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn cynnwys gofyniad penodol fod y Pwyllgor yn goruchwyllo trefniadau archwilio mewnol y Cyngor fel rhan o'r ddyletswyddau deddfwriaethol yn unol â Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 (3.4.8.10.1). Mae gofyn i'r Pwyllgor ystyried y diweddariadau ar waith archwilio mewnol yn cynnwys canfyddiadau allweddol, materion sy'n achosi pryder, ymatebion rheolwyr a'r camau sydd wedi eu cymryd o ganlyniad i waith archwilio. Gofynnir i'r Pwyllgor ystyried crynodebau o adroddiadau archwilio mewnol penodol fel y gofynnwyd, gan gynnwys effeithlonrwydd rheoliadau mewnol a bydd yn monitro gweithrediad camau a gytunwyd arnynt (3.4.8.10.10) Mae'r adroddiad hefyd yn cyflawni gofynion Datganiad Sefyllfa CIPFA: Pwyllgorau Archwilio mewn Awdurdodau Lleol a'r Heddlu 2022 , yn benodol, mewn perthynas â swyddogaeth archwilio mewnol yr awdurdod a Safonau Archwilio Mewnol Sector Cyhoeddus , sy'n nodi'r angen i'r prif swyddog gweithredol archwilio adrodd ar wybodaeth am gynydd a chanlyniadau gweithgareddau archwilio (Safon 2060).	

1. Rhagarweiniad

- 1.1. Mae'r adroddiad hwn yn diweddarar'r Pwyllgor am y sefyllfa fel ag yr oedd hi ar 31 Awst 2024 ynghylch yr archwiliadau a gwblhawyd ers y diweddariad diwethaf ar 30 Mehefin 2024, llwyth gwaith cyfredol y gwasanaeth archwilio mewnol a'n blaenoriaethau ar gyfer y tymor byr i'r tymor canol.

2. Argymhelliad

- 2.1. Bod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn ystyried:

- canlyniad y gwaith Archwilio mewnol,
- y sicrwydd a ddarparwyd ac
- ein blaenoriaethau wrth symud ymlaen.

Diweddariad Archwilio Mewnol

Medi 2024

Marion Pryor BA MA CMIIA CPFA ACFS

Pennaeth Archwilio a Risg

Cynnwys

Crynodeb o Waith Sicrwydd a Gwblhawyd ers y Diweddariad Diwethaf	1
Rheoli Taliadau Debyd Uniongyrchol	2
Gwaith Monitro Parhaus - Taliadau Dyblyg	2
Gwaith ar y Gweill	3
Camau Gweithredu sy'n Weddill	3
Blaenoriaethau	4
Blaenoriaethau Tymor Byr/Canolig	4
Blaenoriaethau Tymor Hwyl	4

Crynodeb o Waith Sicrwydd a Gwblhawyd ers y Diweddariad Diwethaf

- Mae'r adran hon yn rhoi trosolwg o adroddiadau sicrwydd a gwblhawyd ers y cyfarfod ym mis Gorffennaf 2024, gan gynnwys y radd sicrwydd gyffredinol a nifer y materion/risgiau a godwyd.
- Rydym wedi cwblhau **dau** ddarn o waith sicrwydd yn ystod y cyfnod, ac maent wedi'u crynhoi isod. Ceir trafodaeth fwy manwl arnynt yn ddiweddarach yn yr adroddiad:

Teitl	Lefel Sicrwydd	Critigol	Sylweddol	Cymedrol
Rheoli Taliadau Debyd Uniongyrchol	Rhesymol	0	0	3
Gwaith Monitro Parhaus - Taliadau Dyblyg	Rhesymol	0	0	0

Rheoli Taliadau Debyd Uniongyrchol

Sicrwydd Rhesymol	Materion/Risgiau	
	0	Critigol
	0	Sylweddol
	3	Cymedrol

- Roedd ein hadolygiad yn ceisio ateb y cwestiwn allweddol canlynol:
A oes trefniadau effeithiol ar waith i sicrhau bod taliadau debyd uniongyrchol yn cael eu prosesu'n gywir, yn llawn, ar yr adeg gywir, ar y diwrnod cywir ac unwaith yn unig?
- Daeth ein hadolygiad o drefniadau'r Cyngor ar gyfer prosesu taliadau debyd uniongyrchol ym maes Incwm, Rhenti Tai, Gwasanaethau Cymdeithasol a Hamdden i'r casgliad bod y rheolaethau mewnol yn gadarn ar y cyfan. Mae gwiriadau awtomatig a gwiriadau ansawdd gan staff yn sicrhau bod y data a thaliadau debyd uniongyrchol yn gywir, ac ni ddaethom o hyd i wallau. Er hynny, nodwyd rhai risgiau gweithredol ac aneffeithlonrwydd cymedrol:
 - Taliadau Debyd Uniongyrchol Di-bapur: Dim ond y gwasanaeth Rhenti Tai sy'n cynnig opsiwn di-bapur, sy'n lleihau gwallau a chostau. Gellid gwella effeithlonrwydd a chasglu mwy o incwm pe byddai'r opsiwn yma ar gael ym mhob gwasanaeth.
 - Taliadau Debyd Uniongyrchol Gofal Cartref: Mae'r broses taliadau debyd uniongyrchol gofal cartref yn aneffeithlon, gan achosi gordaliadau a mwy o waith gweinyddol. Mae gwelliannau yn y maes hwn wrthi'n cael eu trafod.
 - Gwahanu Dyletswyddau: Mae diffyg gwahanu dyletswyddau fel rhan o'r broses taliadau debyd uniongyrchol, yn enwedig ym maes Incwm a Rhenti Tai, ac felly mae'r risg o wallau a thwyll y uwch. Argymhellir bod mesurau cydadferol yn cael eu rhoi ar waith.
- Er y materion hyn, mae'n adolygiad yn rhoi lefel resymol o sicrwydd o ran llywodraethiant, rheoli risg a rheolaeth effeithiol, ac mae cynllun gweithredu wedi cael ei gytuno er mwyn gwella'r trefniadau.

Gwaith Monitro Parhaus - Taliadau Dyblyg

Sicrwydd Rhesymol	Materion/Risgiau	
	0	Critigol
	0	Sylweddol
	0	Cymedrol

- Roedd ein hadolygiad yn ceisio ateb y cwestiwn allweddol canlynol:
A yw'r Cyngor wedi talu anfonebau sydd eisoes wedi cael eu talu?¹
- Daeth ein hadolygiad i'r casgliad bod y Tîm Taliadau wedi gwella ei fesurau rheoli mewnol, gan leihau taliadau dyblyg. Er bod ambell daliad dyblyg wedi dod i'r fei, roedd y taliadau hyn o ganlyniad i broblemau parhaus megis cyfrifon credydwy'r dyblyg, gwallau wrth sganio anfonebau, a diffyg craffu gan swyddogion a oedd wedi awdurdodi'r taliadau. Er mai araf fu'r cynnydd o ran adennill y taliadau dyblyg a ganfuwyd yn flaenorol, mae gan y tîm rolau a gweithdrefnau pendant erbyn hyn, ac mae disgwyl iddynt gysylltu â'r cyflenwyr perthnasol yn fuan iawn.
- Daethpwyd o hyd i 12 taliad dyblyg tebygol werth cyfanswm o £42,424, ac mae £37,720 eisoes wedi cael ei adennill. Bydd y Tîm Taliadau'n ymchwilio i'r £4,704 sydd yn weddill. Mae'r nifer isel o daliadau dyblyg yn cefnogi honiad y rheolwyr bod y mesurau rheoli mewnol yn gadarnach erbyn hyn. Mae'r prif welliannau'n cynnwys trefniadau dilysu anfonebau gwell, mwy o graffu a dadansoddiad manylach o'r adroddiadau taliadau dyblyg.
- Bydd y mesurau rheoli hyn yn cael eu hatgyfnerthu ymhellach yn sgil y diweddariadau system sydd ar y gweill a'r meddalwedd gwybodaeth busnes newydd drwy alluogi'r tîm i ganfod dyblygiadau posib yn fanwl gywir. Fodd bynnag, er bod canlyniad ein hadolygiad yn gadarnhaol, ni ellir dweud â sicrwydd nad oedd unrhyw ddyblygiadau eraill yn ystod y cyfnod profi. Cynhelir adolygiad pellach ymhen 12 mis i barhau â'r gwaith monitro a gwella.

¹ Rhwng Awst 2022 a Gorffennaf 2024

Gwaith ar y Gweill

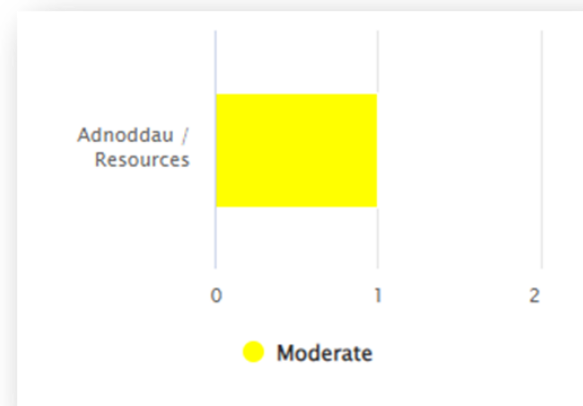
10. Mae'r gwaith canlynol ar y gweill ar hyn o bryd:

Maes	Rheswm ar yr Archwiliad	Cam
Y Fenter Twyll Genedlaethol	Strategaeth Atal Twyll, Llwgrwobrwyo a Llygredd 2022-2025	Gwaith yn mynd rhagddo
Datganiadau o Ddiddordeb	Strategaeth Atal Twyll, Llwgrwobrwyo a Llygredd 2022-2025	Wedi'i ohirio
Goruchwyllo Partneriaethau	Strategaeth Archwilio Mewnol 2023-24	Adroddiad Drafft 17/06/24 f1 26/07/24 f2 TA
Gofal Plant a Darpariaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg	Ar gais y Prif Weithredwr	Gwaith Maes
Mesurau Gwrth-dwyll ym maes ad—daliadau Refeniw	Strategaeth Gwrth-dwyll, Llwgrwobrwyo a Llygredd 2022-2025 (risg sy'n datblygu)	Gwaith Maes
Rheoli Asedau'r Cyngor	Cofrestr Risgiau Strategol (YM14)	Gwaith Maes
Ymchwiliad – Gwasanaethau Eiddo	Cwyn	Gwaith Maes
Ymchwiliad – Gwasanaethau Tai	Cwyn	Gwaith Maes
Archwiliad TG: Dadansoddiad o'r Bylchau – Fframwaith Asesu Seiberddiogelwch	Cofrestr Risgiau Strategol (YM3)	Gwaith Maes
Archwiliad TG: Safonau Diogelwch Data'r Diwydiant Cardiau Talu (PCI DSS)	Cofrestr Risgiau Strategol (YM3)	Gwaith Maes
Recriwtio a Chadw	Cofrestr Risgiau Strategol (YM3)	Gwaith Maes
Strategaeth Dai'r Cyngor	Cofrestr Risgiau Strategol (YM9)	Gwaith Maes

Camau Gweithredu sy'n Weddill

- Mae gwaith yn mynd rhagddo i gefnogi gwasanaethau i roi sylw i'r holl 'Faterion / Risgiau / Cyfleoedd' a godwyd a rhoi'r holl gamau gweithredu sy'n weddill ar waith.
- Ar 31 Awst 2024, roedd un mater / risg / cyfle cymedrol yn hwyr, fel y gwelir isod.
- Mae'r weithred hon yn ymwneud â mater 'cymedrol' a godwyd yn ystod yr adolygiad 'Taliadau Cynnal Cyflenwyr a Thaliadau Dyblyg' ynglyn ag adennill taliadau dyblyg i gredydwy'r a nodwyd yn ystod yr adolygiad gwreiddiol ac a drafodwyd yn gynharach yn yr adroddiad.
- Cyflwynir adroddiad ar wahân i'r cyfarfod hwn ar yr holl gamau gweithredu sy'n weddill.

Materion / Risgiau / Cyfleoedd Hwyr Fesul Gwasanaeth

Blaenoriaethau

Blaenoriaethau Tymor Byr/Canolig

15. Mae ein gwaith presennol i'w weld yn yr adran [Gwaith ar y Gweill](#) yn gynharach yn yr adroddiad. Rydym yn gwneud cynnydd cyson o ran ein Strategaeth Archwilio Mewnol Blynyddol 2024-25 a Strategaeth Gwrth-dwyll, Llgrwobrwyo a Llygredd 2022-2025.
16. Fel rhan o'n gwaith gwrth-dwyll, rydym wedi bod yn datblygu adnodd adrodd am dwyll gyda'r Tîm TG. Rydym hefyd wedi comisiynu ac yn addasu modiwl e-ddysgu ar wrth-dwyll ar ran y Tîm Hyfforddi a Datblygu. Rydym hefyd yn cynorthwyo'r Gwasanaeth Tai gyda'i bolisi Twyll Tenantiaeth.

Blaenoriaethau Tymor Hwyr

Adolygiad o Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus

17. Cyhoeddodd y Bwrdd Safonau Archwilio Mewnol Rhyngwladol (IIASB) [Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang](#) newydd ar 9 Ionawr 2024, a byddant yn dod i rym yn dilyn cyfnod pontio o flwyddyn. Mae'r Gosodwr Safonau Archwilio Mewnol Perthnasol (RIASS) wedi cytuno y bydd Sector Cyhoeddus y DU yn mabwysiadu'r safonau hyn ac mae Bwrdd Ymgynghori ar Safonau Archwilio Mewnol y DU (IASAB) wedi cael y dasg o'u hadolygu a'u haddasu ar gyfer y sector cyhoeddus. Bydd y safonau newydd, fel y'i dehonglwyd gan yr IASAB, yn dod i rym ar 1 Ebrill 2025, i gyd fynd â blwyddyn ariannol a gofynion llywodraethu'r DU.
18. Mae'r Pennaeth Archwilio a Risg yn rhan o weithgor a sefydlwyd gan CIPFA i ystyried a chynghori ar eu perthnasedd i sector llywodraeth leol y DU. Bydd y Pwyllgor yn cael gwybod am unrhyw effaith y bydd y safonau yn i gael ar ei waith.

Diweddariad ar Ganllawiau CIPFA a Solace ar Adolygiadau Blynyddol a Datganiadau Llywodraethu Blynyddol

19. Mae'r Pennaeth Archwilio a Risg hefyd yn rhan o Grŵp Cyfeirio a sefydlwyd gan CIPFA i oruchwylio'r gwaith o ddiweddarau'r canllawiau a gyhoeddwyd ar gyfer cyrff llywodraeth leol y DU yn

2016 ar adolygiadau blynyddol a datganiadau llywodraethu blynyddol a chyflwyno argymhellion i CIPFA a Solace.